

Csécs Márton

Ébresztgetés¹

„De voltak a nép körében hamis próféták is, mint ahogyan közöttetek is lesznek hamis tanítók, akik veszedelmes eretnekségeket fognak közétek becsempészni. Ezekkel megtagadják az Urat, aki őket megváltotta, így gyors pusztulást hoznak magukra. Sokan fogják követni kicsapongásaikat, és miattuk káromolni fogják az igazság útját, benneteket pedig szép szavakkal fognak kifosztani kapzsiságukban. Ellenük már régóta készen van az ítélet, és nem kerülük el kárhozatukat. [...] emlékeztetés által ébresztgetem tiszta gondolkozásokat. [...] De az ő ígérete szerint új eget és új földet várunk, amelyben igazság lakik. Ezért tehát, szeretteim, minthogy ezeket várjátok, igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek találjon benneteket békességben. A mi Urunk hosszútűrését pedig üdvösnek tartjátok, ahogyan szeretett testvérünk, Pál is megírta nektek – a neki adott bölcsesség szerint szinte minden levélben, amikor ezekről szól. Ezekben van néhány nehezen érthető dolog, amelyeket a tanulatlanok és az állhatatlanok kiforgatnak, mint más írásokat is a maguk vesztére. Ti tehát, szeretteim, mivel előre tudjátok ezt, vigyázzatok, hogy az elvetemültek tévelygése el ne sodorjanak, és saját biztos meggyőződésüket el ne veszítsétek. Inkább növekedjete a kegyelemben és a mi Urunk, üdvözítő Jézus Krisztusunk ismeretében. Övé a dicsőség most és az örökkévalóságban!”

(2Pét 2,1–3. 3,1b. 13–18)

¹ Elhangzott Tordán, 2017. január 13-án.

Milyen nevetségesek ezek az unitáriusok! Csak szálni tudom őket, és derülni rajtuk. Évről évre összegyűlnek, és verik a „mejjüket” a fél téglával, hogy ők milyen ügyesek. Dicsekednek, hogy elődeik milyen korukat meghaladó felvilágosult atyafiak voltak. Hogy ők voltak azok, akik a világon először mondták ki a vallásnak a szabadságát, azt, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, amelyik felfogásával megegyezik.

Szegényekéim, építik ők is, ahogy tudják, egyházi mítoszait, és csak azt hallják ki a történetből, amit akarnak. Fújj. Arról már persze nem beszélnek, hogy az 1568-as törvényt, ami olyan, amilyen, a medgyesi országgyűlés már 1570-ben visszavonta, mert elég volt két esztendő, hogy rájöjjenek a rendek, hogy a vallásszabadság számára nincs hely a nap alatt. Hogy az ilyen szabadság csak szabadosságot és anarchiát szül.

Ők azt hitték és hiszik, hogy a fák az égig nőhetnek, de nem úgy van az ám. Minden eretnokséget, így őket is ki kell irtani! Meggyalázták a kereszténységet! Megtagadták az Urat! Sokan követték kicsapongásaikat, káromolták az egyedül üdvözítő utat, az igazság útját, nagyon sok embert becsaptak kapzsiságukban. És tették ezt szép szavakkal, áligéretekkel. Növelték a szakadékot. És ezért nekik el kell tűnni! És el is fognak, mert a romlottság szolgálja. Mert 449 év még nem jelenti azt, hogy igazak is lennének. A fikciót összetévesztik a felekezetiiséggel. Az eretnokséget az igaz hittel. De a világ fordul. És lám-lám, már apadnak, mint nagy szárazságban kútból a víz.

Ahogy Péter mondaná, kedves testvéreim, próbálom ébresztgetni bennetek a tiszta gondolkodást. Mert ha az nincs, akkor nagy bajban vagyunk. Ha csak a galamb szelídségét gyakoroljuk, de a kígyó okosságából kikényelmesedtünk, akkor igaza van és lesz minden csúfolódónak, akik mindenből, amiben igazság lakik, gúnyt űznek, akik saját kívánságaik szerint élnek.

Nagyszerű koponyák mondják, hogy a mai nemzedék általában hajlik arra, hogy minden formájában lebecsülje a liberalizmust. Az emberi szellem végzetes kisiklását látja benne, nem eszmélve rá azokra a történeti feltételekre, amelyek megokolták fellépését, és azokra a tagadhatatlan eredményekre, amelyeket kifejlődése során előidézett. A liberalizmus – s itt nem a politikai eszmére, hanem az erkölcsi áramlatra gondolok – ma világszerte a vádlottak padjára került azért, amit programjából nem valósított meg. Közben pedig hálátlanul elfelejtjük mindazt, amit valóban magával hozott.

Azzal állnak elő sokan, hogyha igaz az, hogy a szabadság oly természetes joga az embernek, mint a hálnak az, hogy ússzék, akkor az is igaz, hogy a nagy hálnak természetes joga az, hogy felfalja a kisebb halakat. És mert a szabadság jogával végül is csak az élhet, aki már eleve rendelkezik a szabad versenyben való

részvétel külső és belső feltételeivel: a szabadság a kicsi hálnak szinte semmit nem használ. Nem tud mit kezdeni vele. A szabadság ily módon a gyöngék kiszákmányolását és eltiprását szentesíti, de ugyanakkor felébreszti az alul maradtak féltékenységét és irigységét. Ezzel pedig a liberalizmus végül is annak ellenkezőjét érte el, amit eredetileg akart.

Fejünkhöz vágják, hogy a liberalizmus filozófiája széles köröket és jogokat juttatott mindenkinek, ellenben nem gondoskodott arról, hogy az embereket kellőképpen iskolázza e jogok gyakorlására, ami káoszt idézett elő.

De kérдем Tőletek: vajon jobb az az eszme, amelyik gyűlöletet kelt? Amelyik azt mondja, hogy az embereket igénytelenségre, rosszul értelmezett takarékosságra, lemondásra kell nevelni? Amelyik határozottan azt állítja, hogy csak mi vagyunk a jók!? Hogy mindenkit egyformává kell tenni? Lemondatni előbb saját értékeiről (legyen az nemzeti vagy vallási), aztán lemondatni egyéni szabadságjogairól, azután a természetes javakról, végül magáról az emberi méltóságról.

Vajon jobb az, ha az igénytelenség átragad szellemi térre is, és magával hozza a kultúra sorvadását is? Merüljünk el általánosságokban, közhelyekben, s ezeket úgy adjuk elő, mint kinyilatkoztatást, s akkor megélünk? Legyen inkább az a fontos, hogy az emberek megzavarodva, és mintegy hipnotizálva ne lássák többé azt, ami körülöttük van, s így lassankint hozzászokjanak, hogy a valóban nagy eszmét összetéveszék az egyéni önző érdekekkel, s az igazi hősiességet a gyilkos örültséggel?

Jobb a szabadságnál az, hogy légy álnok, ravasz, hitszegő, mert ezt mondja ez az új népi gyomorerkölc? Valljuk inkább azt, hogy csapd be embertársadat, amikor és ahogy és ahányszor csak tudod? Mert ha siker koronázza tettetted, a történelem igazolni fog, mert te írod meg. Holmi erkölcsi aggályok miatt, a gerincességért, a méltóságért, a korrektségért nem szabad elárulni az uniformis nagyságát, szentségét?

Kérdezzük meg, hogy mit tett a szabadság az emberekkel! S nagy bölcsen mondjuk, hogy felforgatta a természetes rendet. Hogy a gyöngéket és a hitványakat a kiválókkal tette egyenrangúvá, sőt a vezetést és a hatalmat is mindinkább az ő kezükre játszotta.

Nem, kedves Testvéreim! Nem ez a mi dolgunk. Nem ez az ünnepet szentelő unitáriusok feladata. A mi dolgunk az – s hadd ne hívjak segítségül mást, mint az 1568-as vallásszabadsági törvényt –, hogy az evangéliumot prédikáljuk, hogy Jézus tanításai szerint éljünk. Hogy igyekezzünk a békességre, hogy tiszták és feddhetetlenek legyünk.

Jaj, nem! Nem az emberek szemében, hanem a mindeneket átfogóval szemben. És hagyjuk a tanulatlan és állhatatlan atyafiakat, akik a nehezen érthető dolgokat kiforgatják. Vigyázzunk arra, hogy az elvetemültek tévelygése ne sodorjanak el. Hogy biztos meggyőződéseinket ne veszítsük el ilyen vagy amolyan diplomáciai játszma és mosolygás miatt. Az a mi dolgunk, hogy növekedjünk az ismeretben.

Péter mondja: mindenki annak lesz a rabja, ami őt legyőzte. Nekünk vigyázni kell, hogy kivel és mivel szemben adjuk meg magunkat!

Hadd idealizáljak egy cseppet! Eretnek az unitárius? Hát hogyne lenne az. Csak nem úgy, ahogy sokan gondolják, hanem a szó eredeti jelentésében, azaz: haireomai, ami annyit tesz ki, hogy erős, a többségtől eltérő, szabad akarattól áthatott, ihletett véleményt valló ember. És mint igazi Jézus-követő, mint a tiszta jézusi kereszténységre törekvő ember nem is lehet más az unitárius, mint haireomai, mert a legnagyobb Mester is a maga korában az volt. Hát nem szaggatta meg a főpap felső ruháját, amikor hallotta, hogy miket mond Jézus? Dehogynem. De az éles belső látással megáldott százados így sóhajt fel Jézus halálakor: bizony, ez ember igaz vala.

Szabadosságot hozott és anarchiát a vallásszabadság törvénye? Akik mindent kiforgatnak, és a gyűlöletet hangoztatják, akik az uniformításra törekednek, azt mondják, igen. Csak hát ennél a pontnál lesz rájuk igaz Péter mondása: van néhány nehezen érthető dolog, amelyeket a tanulatlan és állhatatlan emberek kiforgatnak.

Mert a vallásszabadság az evangélium szabad hirdetésére ad engedélyt, nem egyébre. Nem hisznek nekem? Hát akkor higgyenek a történelemnek.

Annak idején Kolozsváron megjelentek bizonyos atyafiak, akik mást prédikáltak, mint ami jogos és egészséges az evangéliumok alapján. Mit mondott akkor a városi tanács? Mi senkit hite miatt meg nem ölünk, mindenki nyugodtan vallhatja azt, amit akar, de hagyja el a várost, menjen ki a mezőkre és prédikáljon a nyulaknak. Ne tévessze meg az embereket. Életét, még ha hamis próféta is, akkor sem lehet elvenni senkinek. De hogy valaki megzavarja a közösség békességét, azt nem lehet megengedni.

Képmutató volt Dávid Ferenc? Nem, csak következetes és igazságszerető, és a megfeszített Jézus Krisztusnak igaz követője, aki a szabadságot nem tévesztette össze a szabadossággal, aki tudta, hogy mérték nélkül nincs törvény, sem közösségi rend, sem erkölcs, sem tudás, sem üdvösség.

Talán ma nem az a kérdés, hogy szabad-e a vallás vagy sem. Hanem inkább az, hogy mekkora tekintélye van. Mekkora az ereje. Mert nem elég valaminek szabadnak lenni. Életerősnek is kell lennie.

Hajlamosak vagyunk valaminek az erejét ma abban lemérni, hogy milyen gazdasági potenciállal bír. Ez azonban nem lehet így a vallással.

Mekkora a befolyása az evangéliumnak? Mennyire élünk tanításai szerint? Eszmeisége mennyire itatja át életüket?

Igaz a 2016. évi Kárpát-medencei ökumenikus találkozón megfogalmazott megállapítás, hogy egyre inkább formális, úgynevezett kerek keresztények vagyunk? Akik igénybe vesznek néhány szertartást, s azzal kész. Hogy az egyház-község vezetőjének szemébe azt mondjuk, hogy tiszteletes így, lelkész uram, hölgyem úgy, de háta mögött rögtön azt mondjuk: há' a pap, tudod, aki heti egy órát dolgozik, s azt is csak úgy ímmel-ámmal...

Tudják, Testvéreim, a közhellyé redukált igazságot. Az ember mindig abban lesz jó, amit gyakorol, vagy az a tulajdonság, az az eszme lesz benne erős, amit táplál.

Hiába szabad a vallás, ha nem élünk vele. Elődeink kiharcolták, megteremtették a feltételeket. Nekünk pedig az lenne a feladatunk, hogy éljünk azokkal, hogy töltsük meg tartalommal, hogy szerezzünk neki érvényt, hogy hirdessük az egyetemes papság elvét vallva az evangéliumot. Hogy az Isten országa nem csak közöttünk van, hanem működik is. A gondviselés működik.

Higgyék el: a szabad vallásgyakorlatot az egyszerű ember is megbírja. A szabad vallásgyakorlat nem túl nagy engedmény még a tömegeknek sem! Ám élni vele azt jelenti, hogy művelni kell azt! Kell nevelni és kell tanítani. Igyekezni arra, hogy tiszták legyünk és feddhetetlenek. Hogy ne gonosz és rest szolgaként kelljen majd megállni az elszámolás órájában.

„...a prédikátorok minden helyen az evangéliumot prédikálják, hirdessék, ki-ki az ő értelme szerint, és a község, ha venni akarja, jó, ha nem, senki rá ne kényszerítse az ő lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, kinek tanítása neki tetszik. Ezért senki a szuperintendensek közül, se mások a prédikátorokat ne bánthassák, ne szidalmaztassák senki a vallásért senkitől, az előbbi constitutio szerint, és nem engedtetik meg senkinek, hogy a tanításáért bárkit is fogsággal vagy helyéből priválással fenyegetsen, mert a hit Isten ajándéka, ez hallásból léssen, mely hallás Isten igéje által vagyon.”

Ti tehát, szerettem, mivel előre tudjátok ezt, vigyázzatok, hogy az elvetemültek tévelygései el ne sodorjanak, és saját biztos meggyőződésüket el ne veszítsétek. Inkább növekedjete a kegyelemben, és a mi Urunk, üdvözítő Jézus Krisztusunk ismeretében. Ámen.